

EMMI PESONEN

**TAIKURIN
TYTTÄRET**

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Kiitos:

Suomen Kulttuurirahasto
Taiteen edistämiskeskus
Otavan Kirjasäätiö
Oskar Öfunds stiftelse

Sivun 57 sitaattit kappaleesta Kate Bush: ”Wuthering Heihts”

Sivun 59 sitaatti kappaleesta Abba: ”Dancing Queen”

Sivun 134 sitaatti Anton Tsehovin näytelmästä *Kolme sisarta*

Sivu 186 teoksesta Henrik Hulden:

Claes Cedercreutz: Kirurgen som kunde trollo

Copyright © Emmi Pesonen

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-40543-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Siskoille

*”Tulee päivä, jolloin muistomme
ovat meidän omaisuutemme.”*

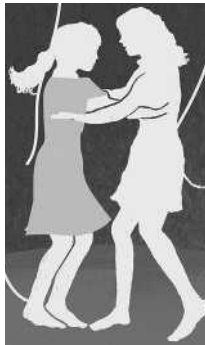
PAUL GÉRALDY

Olet väsynyt, olet unen tarpeessa. Kehosi on lämmin, veltto ja raskas. Hengityksesi rauhallinen ja syvä.

Etäällä haukkuu koira, mutta et kuule sitä. Mikään ei häiritse sinua. Kuuntele mitä sanon ja maailma ympärillä katoaa kuin hajoava jää auringossa.

OSA 1.

INDRA

LUKU 1.

SYKSY 2021 HELSINKI

Kaipasin raitista ilmaa, halusin tuntea syksyn iholla. Rakastan syksyjä. Rakastan myös kevättä, mutta vielä enemmän syksyä, koska pimentyvä maailma on armollinen, ja hyvästelyssä aina kohtaamisen mahdollisuus. Kesät ovat illossaan petollisia, koska jonain päivänä kuitenkin jokainen lähtee. Niin se vain on.

Aamusta lähtien olin analysoinut menneiden aikakausten jäänteitä, hautautunut ikiaikaisiin muistoihin. Sitä on työni. Katsoa tuhansien vuosien taakse, herättää mennyt henkiin fragmenttien avulla ja täyttää sirpaleiden välisiä aukkoja. Samalla tavoin kuin aikakaudet näkyvät kallioiden hioutumisissa, minä näen ajan kulumisen saviastioiden palasissa ja hiekkaisissa luissa. Edellisen kesän olin työskennellyt tutkimusavustajana kaivauksilla, ja olimme löytäneet todisteita asutuksesta yli 2000 vuoden takaa. Nyt olin siirtynyt jälkitöihin ja aikani kului työhuoneella raportteja kirjoittaessa.

Kävelin Katajanokalta Kauppatorin halki. Lokit huusivat ja räähkyivät, levittelivät siipiään ja hyökkäilivät munkkirinkeiden kimppuun, jos onneton asiakas unohtui hetkeksi puhelimelleen

tai katsoi liian kauan väärään suuntaan. Synnyynnäinen lonkkavikani oli taas viimeisten kuukausien aikana muistutellut itsensä, ja lantion seudulla tuntui jomotusta. Lonkkani oli leikattu lapsena, mutta siitä huolimatta kipu oli koko elämäni ajan palannut säännöllisin väliajoin kertomaan, etten koskaan voisi kutsua itseäni täysin terveeksi.

Kipu on siitä ihmeellinen asia, että se peittää alleen kaiken muun. Lapsena minulla oli vilkas mielikuvitus ja sain välillä kesken leikin niin voimakkaita kipukohtauksia, että näin näkyjä. Kerran kesken automatkan tunsin yllättäen viiltävän kivun lantiollani, minkä jälkeen kuvittelin isän ajavan päin moottoritien tunnelin betoniseinää. Huusin hysteerisesti, ja olimme lähellä joutua todelliseen onnettomuuteen. Myöhemmin muistin selvästi, miten betoniseinä oli muuttunut hetkessä hämärän harmaasta kirkkaan keltaiseksi ja punaiseksi, ja kuinka olin nähnyt ja tuntenut meidän luisuvan kaistalta. Äiti ja isä joutuivat rauhoittelemaan minua tuntikausia, kunnes lopulta uskoin, että mieleni oli tehnyt tepposet ja että kipu väärästi aivojen ratoja.

Nyt lonkan kipu oli jälleen äitynyt: Ensimmäiset ikävät merkit olivat ilmaantuneet reilut puoli vuotta aiemmin isoisän kuollessa, mutta vaikka kaikki kokeet ja testit oli tehty, mitään uutta ei ollut löydetty. Olin saanut avuksi pelkästään myötätuntoisia hymyjä ja kipulääkereseptejä. Isoisä oli aina ollut minulle tärkeä, olin ihaillut hänen kykyään johdattaa ihmisiä oman totuutensa äärelle. Koulutukseltaan hän oli lääkäri, mutta työskenteli vuosikausia intensiivisesti hypnoosin parissa. Hän rakasti sirkusta ja oli kiinnostunut kaikesta yliluonnollisesta, taikavoimillaan hän väitti kykenevänsä hallitsemaan todellisuutta. Epäilin vahvasti, mutta olin nähnyt niin monen tempun toteutuvan, etten voinut täysin kyseenalaistaa hänen väitettään, ja salaa aina toivoin, että ripaus isoisän voimasta olisi siirtynyt minuun. En enää tuntenut

surua hänen poismenostaan, mutta jonkinlaista tyhjyyttä ja irrallisuutta kylläkin.

Kauppatorilla kävi edelleen kuhina, vaikka kello lähestyi neljää. Olisin mielelläni pysähtynyt hetkeksi lepäämään, istunut alas kuuntelemaan eläkeläisten pohdintoja, katsellut Havis Amandan hylkeillä ratsastavia lapsia, mutta tiesin liikkeen olevan parasta kivun hoitoa. Lepo ja liike. Sitä paitsi uskoin Katarinan odottavan minua kärsimättömänä asunnossaan Tehtaankadulla. Kävin hänen luonaan aina keskiviikkoisin. Katarinalla ei ollut biologisia lapsia, ja isoisän kuoleman jälkeen minusta ja bonusisoäidistäni oli tullut uudella tavalla läheiset. Joimme tummaa teetä maidon kanssa ja annoimme ajatusten soljua. Usein kerroin työstäni: porteista menneisiin maailmoihin, nostalgisesta kaipuusta, ajan olemuksesta. Puhuimme äidin ensi-illoista, Katarinan ranskan-tunneista, näyttelyistä ja rakkaudesta, muistelimme isoisää. Keskustelumme oli aina ollut vapaata ja helppoa. Vaikka olin tammi-kuusta lähtien käynyt Katarinan luona vähintään kerran viikossa, jokin tuntui muuttuneen kesän jälkeen. Viikko viikolta aiheet olivat kutistuneet ja putoilleet pois, niin kuin asioita olisi alkanut kadota, ja kun olin kysynyt jotakin tähän liittyen, Katarina oli näyttänyt kummastuneelta kuin ei olisi ymmärtänyt mistä puhuin. Muutaman kerran hän oli iloisesti kutsunut minua äitini nimellä Lindaksi ja kerran äidin pikkusiskoksi Magdaksi.

Koputin oveen, mutta sisältä ei kuulunut mitään. Siinä ei toisaalta ollut mitään kummallista, Katarinan kuulo oli huonontunut viimeisten vuosien aikana, eikä hän aina muistanut käyttää kuulokojeitaan, kutsui siroja vekottimia taikapavuiksi.

”Pitää olla tarkkana, ettei vahingossa ala kuulla liikaa”, hän oli monesti sanonut nauraen.

Koputin uudestaan, ja kun yhä oli hiljaista kaivoin avaimen taskustani ja avasin oven.

Keittiöstä kuului kuuluaan kirkasta viserrystä. Oliko Katarina jättänyt ikkunan auki ja jokin onneton tiainen lentänyt sisään?

Samassa keittiön ovi avautui, ja Katarina ilmestyi näkyviin. Hänellä oli yllään kesäinen leninki, kokoa liian pieni villatakki, silmillään pinkit laskettelulasit, kädessään hän piteli suksisauvoja. Iloinen liverrys vaihtui ryystäväksi pulputukseksi, seasta kuului yksittäisiä kiljahduksia.

”Kuuntele! Viherpeipon keväthuuto”, Katarina huudahti iloisena. ”Löysin sun isoisän vanhoja lintuäänitteitä.”

Ihmettelin hiljaa itsekseni, miksi Katarina oli pukeutunut niin erikoisesti, ja missä vaiheessa isoisä oli ehtinyt harrastaa lintujen bongailua. Joillakin ihmisillä tuntui olevan vuorokaudessa enemmän tunteja kuin toisilla.

Katarina katosi takaisin keittiöön. Hetken kuului vielä liver-telyä ja lavertelua, sitten äänet hiljenivät ja häipyivät kokonaan.

Olohuoneessa odotti yllätys. Koko lattia oli peittynyt erikoisiin pahvilaatikoihin ja pusseihin, niistä pursui kaiken kokoista tavaraa: vanhoja liinavaatteita, biljardipalloja, jouluvaloja ja pääsiäispupuja lojui lattialla iloisessa sekamelskassa. Jostain oli ilmaantunut ratsastuskypärä ja muutama nahkasalkku, ruosteinen paistinpannu ja lasten lautapelejä.

”Mikäs täällä on...?” aloitin, kun Katarina astui olohuoneeseen.

Hän oli nostanut laskettelulasit otsalleen, silmät tuikkivat eloisina kuin malttamattomalla lapsella, sauvat olivat jääneet keittiöön.

”Siivouspäivä! Luin lehdestä kodin raivauskuukaudesta. Ensimmäisenä päivänä heitetään yksi tavara helvettiin, seuraavana kaksi ja lopulta kolmekymmentä.”

Säpsähdin aina kun Katarina kiroili, helvetit ja saatanat eivät oikein tahtoneet istua hänen sivistyneeseen suuhunsa.

”Mutta sullahan on tässä jo monta laatikollista. Varmaan monta sataa tavaraa.”

Aikoinaan olimme naureskelleet isoisän ja Katarinan kanssa, että kuolinsiivous pitäisi tehdä ajoissa, etteivät sukulaiset joutuisi selvittämään salaisuuksia, mutta kummankaan en ollut koskaan nähnyt järjestelevän mitään. Paraatipuoli pidettiin siistinä ja tyylikkäänä, vintille tai kellarikomeroihin piiloteltiin kaikki ylimääräinen tavara, josta ei osattu luopua. Raivaamisvimma tuntui oudolta, Katarinalla oli käynyt siivooja aina torstaisin ties kuinka monta vuotta. Nainen pesetti hiuksetkin kampaajalla aina perjantaiamuisin, arkena hän lisäsi tukkaan kuivashampoota ja oli aina näyttänyt huolitellulta ja tyylikkäältä. Nyt hän seiso i roinan keskellä otsallaan pinkit lasit ja hymyili niin, että hampaiden paikat vilkkuivat.

”Ihanaa kulta, että sä tulit. Tämä on ollut aikamoinen urakka, olen tyhjentänyt komerot ja kaikki. Tai en tietenkään vielä kaikkea, on niin loputtoman paljon tavaraa, kaikkea ikivanhaa paskaa. Vintillä on varmaan sunkin vanhoja tavaroita, eihän Anders koskaan osannut heittää mitään pois. Sellainen keräilijä. Hesaritakin löysin oikein vuosikerroittain, mutta viinejä en yhtään”, Katarina kertoi nauraen ja puisteli päätään.

Tiesin, ettei Katarina selviäisi aloittamastaan projektista yksin. Ullakolla odotti kolme pullollaan olevaa vinttikomeroa, kellarin varastossa urheiluvälineet olivat vailla loppusijoituspaikkaa. Katarina tarttui isoon pahvilaatikkoon, ja itämaiselle matolle levisi värikyniä, pehmopupu, hyttysverkko, repeytyneitä kirjoja ja koinsyömiä villavaatteita, jotka olivat joskus olleet kauniita, mutta eivät koskaan olleet ehtineet ajoissa kierrätykseen tai kirpputorille.

Katselin kauhistuneena ympärilleni. Oliko todellakin niin, että minun tehtäväkseni jäisi kokonaisen elämän läpikäyminen yhdessä Katarinan kanssa? En ollut omasta mielestäni sellaiseen

oikea henkilö, isoisän jäämistön selvittäminen tuntui yksityisyyteen kajoamiselta, vaikka olimmekin olleet toisillemme kovin läheisiä. Katarina saisi pyytää äitiä avuksi, ajattelin. Tosiasia oli kuitenkin se, että äidin ja Katarinan välit olivat monimutkaiset, heidän välillään oli aina ollut kitkaa, jonka perimmäistä syytä en ollut koskaan ymmärtänyt. Vaikka he olivat säännöllisesti yhteydessä ja uskoin vakaasti heidän välittävän vilpittömästi toisistaan, kommunikointi ajautui ajoittain voimakkaisiin ristiriitoihin, ja olin joutunut pienestä pitäen toimimaan tulkkina heidän välissään. Tämän lisäksi äidillä ei ollut kärsivällisyyttä, eikä myöskään aikaa.

”Tää on Alman”, Katarina sanoi ja nosti lattialta koiran kaulapannan. ”Sä voit viedä sen Magdalle.”

Olin hämmentynyt. Magdalle?

Äidin pikkusiskosta ei juurikaan puhuttu.

”Tarkoitatko sä ehkä äitiä?” kysyin varovasti, vaikka tiesin, ettei äidillä ollut koskaan ollut koiraa tai muutakaan kotieläintä.

Ei äiti ollut ainakaan koskaan puhunut sellaisesta.

”No vie se vaikka äidillesi”, Katarina sanoi ja heitti pannan minulle.

”Kuka Alma on?” kysyin ja pyörittelin ruskeaa nahkapantaa kädessäni.

Kuluneeseen pintaan oli tarttunut kihartuneita tummia karvoja.

Lapsena olin aina toivonut koiraa, mutta äiti ei ollut suostunut. 10-vuotiaana sain isältäni syntymäpäivälahjaksi marsun, ristin sen Kalleksi. Se oli vaaleanruskea ja pörröinen, mutta rakkauttani huolimatta marsu oli meidän perheessämme liikaa.

”Tästä eteenpäin pidät sen helvetin eläimen siellä häkissä”, äiti huusi, kun Kalle oli kakannut papanoita hänen tohveleihinsa.

Muutamaa kuukautta myöhemmin Kalle löytyi keittiönpöydän alta ketarat levällään. Koskaan ei selvinnyt, mikä sille oli tullut. Epäilin kauan äidin antaneen sille myrkkyä, mutta eivät äidit voi tehdä mitään sellaista. Hautajaisissa isä luki *Isä meidän* -rukouksen ja minä lauloin *Maa on niin kaunis*, samalla tavalla kuin olin koulun kuorossa oppinut.

Katarina katsoi minua lempeästi: ”Se on tärkeä muistoesine. On asioita, jotka pitää säästää.”

Nyökkäilin ystävällisesti, laitoin pannan tottelevasti laukkuuni ja ajattelin, että heittäisin sen roskikseen matkalla kotiin.

Katarina nosti ikivanhan nallen lattialta. Pehmoeläimeltä puuttuivat molemmat korvat ja toinen jalka repsotti muutaman langan varassa. Hän tarkasteli nallea, silitti kädellään nuhjaantunutta karvapintaa ja näytti mittaavan mielessään esineen arvoa. Mietin kuinka kauan siivoamiseen menisi, jos jokaisen jo kertaalleen hylätyn tavaran kohtalo olisi erikseen punnittava.

”Anders rakasti sitä todella paljon”, Katarina sanoi vakavasti. ”Ei sille sairastumiselle voinut yhtään mitään. Se tuli niin yllättäen, mutta sitä on elämä. Luopumista.”

”Kenestä sä oikein puhut?” kysyin.

”Älä nyt ole tyhmä”, Katarina vastasi kuin olisi kiukustunut kysymyksestäni. ”Se kohtutulehdus oli levinnyt. Märkäkohtu. Alma jouduttiin lopettamaan parin päivän jälkeen diagnoosista. Kuoli sun isoisän syyliin autossa. Ajattele, kävivät antamassa piikin, ettei meidän tarvinnut mennä sisään klinikalle. Sai kuolla autossa turvallisessa sylissä. Isoisäsi itki varmasti jopa enemmän kuin Magdan hautajaisissa. Sen silmät muurautuivat umpeen. Sellainen suru on pahinta. Lapsen kuolema.”

Katarinan puheet olivat muuttumassa sekaviksi, raukka ei enää erottanut aikatasoja toisistaan. Päätin soittaa äidille heti kun pääsisin lähtemään. Katarina olisi saatava pian lääkäriin.

”Onneksi isoisälläsi oli sinut”, Katarina jatkoi, enkä voinut olla katsomatta hänen kädessään kiikkuvaa pehmolelua.

Puikulamainen jalka irtoaisi pian kokonaan, vaikka eihän sillä olisi enää mitään merkitystä, ajattelin. Lelu joutuisi kuitenkin pian loppusijoitukseen kaatopaikalle.

”Anders sanoi aina, että sä olet hieno tyttö. Inna on hieno tyttö. Niin se sanoi. Indra, meidän Inna, nimensä mukainen. Sodan ja myrskyn jumala, vaikka mä näin, että sen silmät valuttivat kyyneleitä.”

En ymmärtänyt mistä hän oikein puhui.

”Aina se vaan pelkäsi, että näkisi äitisi piirteitä sussa”, Katarina jatkoi. ”Ei ole oikein, että sä olet joutunut kantamaan rangaistusta sun kehossa, mutta joku joutuu aina sijaiskärsijäksi.”

”Mitä sä tarkoitat? Mistä piirteistä sä nyt puhut?”

Katarina kääntyi katsomaan ulos ikkunasta kuin olisi muistanut jotakin yllättävää. Lasin läpi näkyi kadulle ja puistoon, ja jos kirkontorni ei olisi ollut edessä, olisi todennäköisesti nähnyt merelle saakka. Minusta tuntui, että Katarina näki jotain mitä minä en. Minä näin tuulessa käsivarsiaan harovat puut, mutta hän erotti hiljalleen laskevassa hämärässä jotakin muuta.

”Niin se on. Menneisyys ei katoa, vaikka sitä kuinka yrittää muokata mieleisekseen. Se eräs psykologi, kyllä sä sen tiedät, se hän on sanonut, että aina on mahdollista saada onnellinen lapsuus. Mä en usko, että se on niin yksinkertainen juttu. Ei kaikkea voi muuttaa, vaikka kuinka olisi muistojen asiantuntija.”

Katarina puhui niin hiljaisella äänellä, että oli vaikea saada selvää, mutta en uskaltanut kysyä mitään. Sitten hän riisui hitaasti laskettelulasinsa, hymyili minulle hellästi kuin pienelle rakkaalle lapselle ja jatkoi tavaroiden sullomista säkkeihin.

LUKU 2.

Minulla on monta vuotta ollut toistuva uni. Välillä se on kadonnut pitkiksi ajoiksi, mutta aina se on hiipinyt vähin äänin takaisin.

Unessa kuljen koiran kanssa niityllä. On helteinen päivä ja hiki valuu norsoina pitkin selkää. Niityn vilja hohtaa keltaisena ja auringonpolttamana, korret ojentelevat sinnikkäinä kohti taivasta. Koira juoksee innokkaana edellä. Se sukeltaa välillä hohtavaan mereen ja ilmestyy sitten näkyviin uudesta kohdasta. Korvat painautuvat sileinä päätä myöden, ja kuonon näkyessä aaltoilevan viljan seasta se muistuttaa ruskeaa hyljettä.

Yhtäkkiä kuulen koiran haukkuvan vimmatusti. Pää kurkistaa korsien seasta ja katoaa taas, metallinen haukku kaikuu korvissani. Lähdän juoksemaan kohti, mutta tiheä niitty on kuin ankaraa vettä, jota vastaan joutuu taistelemaan. Se työntää takaisin laineiden lailla ja joudun kamppailemaan päästäkseni eteenpäin kohti hätäntynyttä haukuntaa.

Niityn keskellä, kultaisessa pesässä, makaa kuollut eläin luodinreikä vatsassa, verivana valuu paljaille varpaileni, se on paksua ja yhä lämmintä. Kyykistyn eläimen vierelle, käännän sitä varovasti ja huomaan sen olevan saman näköinen kuin oma koirani. Ehkä vähän pienempi ja vaaleampi, mutta muuten identtinen,

kuin sisar tai serkku. Kärpäset pörisevät ympärillä, haju on hirvittävä. Pidätän hengitystäni ja käännyin pois. Muutaman metrin päässä makaa toinen ruumis, samanlainen kuin edellinen, samankaltaisessa kylkiasennossa, luodinreikä rinnassa. Kuolleita koiria makaa kymmeniä tähkien alla piilossa. Kukaan ei niitä koskaan tule löytämään. Aivan kuin ne olisi yllätetty kesken juoksun. Huhuilen omaa koiraani, mutta se on kadonnut ja siihen kohtaan herään joka kerta.

LUKU 3.

Kuului suhinaa, vintin katon reiästä tuuli sisään. Haisi tunkkaisuutta, pölyltä ja hylätyiltä esineiltä. Joskus lapsena olin ullakolle noustessani kuullut siipien räpyttelyä, ja jokin oli lentänyt kohti. Olin pelästynyt niin paljon, etten ollut uskaltanut käydä vintillä pitkään aikaan, vaikka isoisä oli monta kertaa vannonut, että mustarastas oli jo päästetty vapauteen. En ollut asiasta niinkään varma, todennäköisesti lintu oli jossain vaiheessa tuupertunut nälkäänsä, ja rotta oli raadellut sen; olinhan kuullut, miten jyrsijät rapisivat välikatossa ja putkissa.

Olin luvannut Katarinalle käydä tutkimassa vinttikomeroiden tilanteen. Jos saisin kuvan tehtävän laajuudesta, voisin pakottaa äidin mukaan, viimeistään sitten kun seuraava ensi-ilta olisi viety maaliin. Äiti oli yhä edelleen yhtä mittaa kiinni teatteriproduktioissaan, vaikka oli jo yli 50-vuotias ja olisi mielestäni voinut jo hieman hellittää, nauttia työnsä hedelmistä ja keskittyä jokapäiväisiin arkisiin iloihin. Välillä ajattelin, että äiti oli addikti, luotti enemmän työhönsä kuin läheisiinsä. Oli kuitenkin turha puhua äidille sellaisesta, hän olisi vain naurahtanut ja kieltänyt kaiken. Hän eli taiteelleen, ja kun produktio oli käynnissä, äiti oli energinen ja tyytyväinen, mutta heti kun ensi-ilta oli ohi, hän vajosi itseensä, eikä osannut iloita saavutuksistaan. En ollut koskaan

ymmärtänyt mitä järkeä oli rakentaa valtavia taiteellisia kokonaisuuksia, jos lopputulemana oli toistuva tyhjyyden tunne. Työn määrittämä olemisen syklisyys oli minusta ajatuksena surullinen, olin jo nuorena päättänyt valita itse toisin ja koin syvää tyydytystä akateemisten tutkimusten äärellä. Minun elämäni pohjautui faktoihin eikä kuvitelmiin, ja tieteellisen totuuden valottaminen sai elämän tuntumaan vähemmän arvaamattomalta.

Verkkojen läpi näkyi suksia ja pulkkia, lastenrattaita edellisiltä vuosikymmeniltä, metallilankojen väleistä katsottuna esineet muodostivat geometrisia kuvioita. Käytävän päässä sijaitsivat isoisan ja Katarinan vinttikomerot. Kaikki kolme komeroa olivat toinen toistaan täydempiä: kovia kokeneet huonekalut, laatikot, pussit, nyssykät, käärityt mattorullat, rikkinäiset matkalaukut ja vanhat öljyvärimaalaukset muodostivat toisiinsa nojaavia torneja, ne ylettyivät kattoon saakka. Unohdettujen esineiden muodostelmassa oli jopa jotakin ihailtavaa, vain keräilyyn syvällisesti paneutunut ihminen kykenee luomaan niin täyteen ahdettuja tiloja.

Avasin ensimmäisen komeron. Liike aiheutti välittömän maanvyöryn: antiikkinen sohva lähti kaatumaan kohti, ja avonaisista laatikoista alkoi sadella päähän joulutonttuja, hopeista hilettä ja puoliksi poltettuja kynttilöitä. Ehdin siirtyä syrjään sohvan tieltä, mutta siitä huolimatta päähäni kumahti kukkakoristeinen lasipallo, se kimposi otsasta betonilattiaan ja räsähti pieniksi siruiksi. Huusin kivusta. Jostain rämähti lattialle isoisan puusukset, niitä tuskin oli käytetty puoleen vuosisataan.

Ruskeiden pahvilaatikoiden kylkeen oli kirjoitettu tussilla merkintöjä: talonpaperit, kirjanpito, hypnoosi, pääsiäinen, joulu, Aku Ankkoja, valokuvia ja dioja, tai sitten vain vuosilukuja ja kirjaimia. Vilkaisin muutamaan laatikkoon, merkinnät eivät

pitäneet millään tapaa paikkaansa, sulassa sovussa lojuivat barbit, kengät, paperipinot ja kansiot, laskimet, taskukirjat ja vanhat emalimukit.

Siirsin pystyasennossa olevaa pinnasänkyä, mutta pohja petti kesken kaiken ja olin romahtaa tyhjään aukkoon. Tiesin nukku-
neeni sängyssä lapsena kyläillessäni isoisällä ja Katarinalla, muistin nähneeni siitä valokuvia. Mietin, oliko sänky ollut alun perin äidin vai Magdan. Komeron oikeassa nurkassa näkyi pinon ylimmäisenä ruskea laatikko, jossa luki ”Innan taikurintarvikkeita” isoin kirjaimin. Minua alkoi hymyilyttää. Olikohan silinterihattuni tallella ja musta frakki? Takki tuskin enää menisi päälle, vaikka hihat olivatkin olleet lapsena aivan liian pitkät. Liikuttavaa, että isoisä oli halunnut säilyttää tavaroitani, luulin kapistusten joutuneen tunkiolle jo aikoja sitten.

Mattorulla, keinuhevonen, oksasakset, pussillinen biljardipalloja, raahasin tavaroita sivuun, laskettelumonot, jätesäkillinen vanhoja peittoja. Kun olin saanut rakennettua kapean väylän pinon luo, nostin varovasti laatikkoa. Se painoi enemmän kuin olisi voinut kuvitella. Juuri kun olin laskemassa laatikkoa maahan, vuosien varrella haperoitunut pahvi antoi periksi ja kirjat, vaatteet, korttipakat ja irtopaperit levisivät hujan hajan ullakon kylmille lattioille. Viimeisenä kaiken päälle rasahti pieni, vihreä puulaatikko, se halkesi kahteen osaan. Otin palat käsiini, ja yhdistin ne toisiinsa. Laatikossa oli kaksi aukkoa, se näytti erikoiselta pienoismallilta.

Lattialla lojui lapsuuden taikurinhattuni – se oli littaantunut, mutta kun suoristin silkkistä pintaa, se sopi päähäni täydellisesti – ja vuoresta repeytynyt frakki, joka oli käynyt auttamatta liian pieneksi kuten arvelinkin. Oli vihkoja ja irrallisia papereita, joissa oli pitkiä käsin kirjoitettuja tekstejä, jopa minun kouluaineitani vuosien varrelta. Olin hämmentynyt ja innoissani, ja

ajattelin, että löydöissä riittäisi tutkimista pitkäksi aikaa. Jostain ilmestyi lapsen tekemä piirustus, joka esitti lettipäistä tyttöä ison eläimen, todennäköisesti koiran vierellä. Vasempaan alareunaan oli kirjoitettu Inna isoin tikkukirjaimin, A-kirjain oli pyörähtänyt ylösalaisin.

Samassa ovi avautui, pieni nainen astui vintille sylissään kaksi valtavaa matkalaukkua. Silmät ja pörröiset hiukset näkyivät juuri ja juuri ylempään laukun takaa. Nainen käveli määrätietoisesti lattian poikki komeronsa luo, laski laukut maahan ja katsoi minua säälivästi.

”Voi ei, mä tiedän ton”, hän sanoi. ”Se on hirveätä, kun kaikki hajoaa ja leviää, eikä mistään saa enää otetta.”

Hän avasi kellarikomeronsa oven ja sulloi tavaransa kaiken muun sekaan.

”Ei pitäisi olla näitä komeroita”, nainen jatkoi. ”Kaiken saa aina piilotettua. On niin helppoa huijata itseään. Siellä ne taas odottavat seuraavaa muuttoa, eikä mikään koskaan muutu.”

Kun nainen oli lähtenyt, huomasin lattialle levinneen kaaoksen seassa valokuvan. Se oli haalistunut ja rypistynyt, ja kesti hetken ennen kuin ymmärsin, kuka kuvassa oli. Äiti oli kuvasa ehkä vähän nuorempi kuin minä nyt, korkeintaan 25-vuotias. Hän oli pukeutunut farkkuihin ja oranssiin t-paitaan ja piti vihreämyssyistä vauvaa sylissään hellästi kuin heiveröistä linnunpoikasta, pitkää kaulaa koristi musta, leveä koru. Hän näytti samaan aikaan tutulta ja vieraalta, jotenkin hauraalta ja huolestuneelta. Äidin vierellä, melkein nenä vauvassa kiinni, seisoi kirjavaan mekkoon pukeutunut nuori nainen, olin varma, että kyseessä oli Magda, vaikka kasvot näkyivät ainoastaan profiilissa ja olivat osittain pitkien hiusten suojassa.

Katselin valokuvaa epäuskoisena – vauvan oli oltava minä, kuka muukaan se olisi voinut olla. Minulle oli aina sanottu, että

kaikki varhaislapsuuteni kuvat olivat tuhoutuneet kehityksessä, enkä ollut koskaan nähnyt ainuttakaan valokuvaa itsestäni ensimmäisen puolen vuoden ajalta.

Minua alkoi yskittää, en ollut varma johtuiko se pölystä vai jostakin muusta, mutta huomasin haluavani nopeasti pois. Pakkasin kaikki laatikon kätköistä paljastuneet tavarat komerosta löytyneeseen Ikea-kassiin, halusin tutkiskella niitä tarkemmin kotona. Loput roinat tungin takaisin komeroon, muutaman laatikon siirsin vintin nurkkaan odottamaan, että palaisimme myöhemmin paikalle äidin kanssa.

LUKU 4.

Ulkona oli kylmä, vedin kaulahuivia tiukemmalle, mutta siitä huolimatta palelsi. Soitin äidille, mutta hän ei vastannut, ei tietenkään. Asfaltti oli peittynyt värikkäiden vaahteranlehtien alle, ne muodostivat pitkiä repaleisia mattoja, jotka rasahtelivat saappaiden alla.

Valkohapsinen mies raitiovaunussa ei vaikuttanut huomaavan, että istahdin hänen viereensä, hän nojasi ajatuksissaan ikkunaan käsivartensa varassa. Kolmikulma, Ylioppilastalo, Lasipalatsi, raitiovaunujen reitit ja metroradan pysäkit olivat minun kaupunkini kartta, ja kun vaunu nitisi rautatieaseman ohi, puristin märältä koiralta haisevaa kassia rintaani vasten ja kuvittelin näkeväni teatterin katot ja äidin kulkevan kiviseinien sisäpuolella korot kopisten.

Kun kaivoin laukustani puhelinta, käteeni tarttui kaulapanta. Hipelöin sormillani nahan parkkiintunutta pintaa. Panta olisi sopinut keskikokoiselle koiralle, ehkä villakoiralle tai ajokoiralle. Tuntui typerältä, ettei minulle ollut kerrottu eläimestä aiemmin, mutta toisaalta oliko sillä niin väliä. Yksi koira sinne tai tänne. Eihän se liittynyt elämäni millään tavalla. En minäkään aina kertonut kaikkea. Tuskin kukaan.

Silloin se iski aivan kuin tyhjästä: Viiltävä kuuma kipu halkaisi lantion kuin tulinen metallipiikki olisi iskeytynyt syvälle lihaan.

Paikka ja aika katosivat, kaikki muuttui kirkkaan punaiseksi, en nähnyt matkustajia ympärilläni, pelkkää kipinöivää valoa, kultaista hileitä, hehkuvassa loisteessa kimmelteleviä siruja.

Minua häikäisi ja sitten pyörriin.

Kun heräsin, ympärillä oli kellertävää usvaa, samanlaista kuin auringon noustessa harsomaisen sumun takaa. Suu oli rutikui-va ja olin läpimärkä hiestä. Erotin ohuet huulet: suu liikkui nopeasti, mutta sanat olivat pelkkää etäistä risahtelua, kuin joku olisi kävellyt puukengillä lasinsirpaleiden päällä. Liikutin varovasti silmiä, toisella puolella näin auringonkeilassa hahmoja rivissä, he istuivat kuin hullunkurisessa peilialissa, silmiä oli kahden parin sijaan kuusi tai kahdeksan, raajoja loputon määrä.

Lonkassa tuntui yhä pistävää kipua, se säteili sääreen, mutta terävä piikki oli poissa.

Puhuva hahmo tarttui käteeni ja puristi, silloin huomasin täri-seväni, koko kehoni vapisi kuin eläimellä, joka on pelännyt henkensä puolesta ja yrittää sitten ravistaa tunnetta irti itsestään.

”Kyllä mä pärjään, kaikki on kunnossa”, hoin uudestaan ja uudestaan minua tuijottaville ihmisille, vaikka en itsekään ymmärtänyt tapahtunutta. ”Tämä on vaaraton vanha vamma, joka välillä vihoittelee.”

En halunnut jakaa kokemusta tuntemattomien kanssa, en katsonut ketään silmiin, vaan keskityin keräilemään lattialle pudonneita tavaroitani. Lapsuuden jälkeen en ollut pyörtynyt kivusta. Edellisen kerran muistin nähneeni oranssina säihkyviä tähtiä ripileirillä, enkä voinut nyt millään ymmärtää, mistä tajunnan menetys oli johtunut.

LUKU 5.

Kun tulin kotiin Munkkiniemeen, Maria istui isäni nikkaroiman keittiönpöydän ääressä ja tarkasti oppilaidensa matematiikan kohteita. Meidän seurustelumme oli alkanut räjähdysnomaisesti kaksi vuotta aiemmin, emmekä olleet sen jälkeen viettäneet montaa yötä erillään. Kolmen viikon tuntemisen jälkeen olin muuttanut virallisesti Marian luokse, kaksi asuntoa oli tuntunut type-ryydeltä. Maria oli *totta kai, sopii hyvin* -ihminen, minä *jaa, pitää hieman mieltä* -tyyppiä. Hän oli nopea, suoraviivainen ja tarkka, hänen aivonsa toimivat kirkkaina ja jäsenyneinä heti hänen herättyään, ja tehokkuutensa vuoksi hän sai projektit valmiiksi aina ennen deadlinea, laskut eivät milloinkaan jääneet maksamatta, eikä hän myöhästynyt sovituista tapaamisista toisin kuin minä, joka olin rytmiltäni hidas ja hapuileva. Silti nauroimme samoille asioille, meillä oli sama horoskooppi ja kengännumero, äänestimme samaa puoluetta, joimme molemmat mieluummin olutta kuin viiniä, rakastimme luonto-ohjelmia, tanskalaisia elokuvia ja tulista ruokaa. Siihen yhtäläisyydet loppuivatkin, ja ehkä juuri sen takia viihdyimme toistemme seurassa.

”Mikä sulla on? Oletko sä sairas?” Maria kysyi nähdessään minut.